

SPRAWOZDANIA

Zenon Kulka

**SPOTKANIE NAUKOWCÓW Z EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ
ZAJMUJĄCYCH SIĘ PROBLEMEM SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH
Radziejowice, październik 1990 r.**

W dniach od 3 do 5 października 1990 roku odbyło się w Radziejowicach Sympozjum naukowe na temat substancji psychoaktywnych połączone z naradą specjalistów w zakresie alkoholizmu i innych uzależnień z krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Organizatorem był Zakład Badań nad Alkoholizmem i Toksykomaniami Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, a kierownictwo naukowe sprawował Profesor Ignacy Wald.

W Sympozjum uczestniczyło 14 zaproszonych gości z zagranicy z następujących krajów: ZSRR, Czechosłowacji, Bułgarii, Austrii, Wielkiej Brytanii oraz przedstawiciel Europejskiego Biura Światowej Organizacji Zdrowia - Cees Goos. Ze strony polskiej udział wzięło 18 osób, w tym przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej dr Marek Staniaszek. Mimo zaproszenia i wcześniejszych zapowiedzi nie przybyli goście z Węgier, Jugosławii, NRD i Rumunii.

Spotkania specjalistów z dawnych krajów socjalistycznych z zakresu alkoholizmu i innych uzależnień mają już kilkuletnią historię. Dotychczas odbyły się już dwie podobne konferencje, pierwsza w grudniu 1987 roku w Suzdału oraz druga w marcu 1989 roku w Gagrze. W połowie lat osiemdziesiątych specjaliści z dawnych krajów socjalistycznych dostrzegli potrzebę okresowych spotkań celem nawiązania bliższej współpracy i wymiany informacji. Podczas pierwszego spotkania w Suzdału, w którym obok tzw. krajów socjalistycznych europejskich uczestniczyli również przedstawiciele Kuby i Mongolii, niektóre delegacje próbowały przeforsować zinstytucjonalizowanie i sformułowanie współpracy (na wzór RWPG). Większość delegacji w tym Polska opowiedziało się jednak za współpracą na zasadach dobrowolności, bez form biurokratyczno-organizacyjnych i za organizowaniem okresowych spotkań specjalistów, połączonych z sympozjum naukowym. Przyszłość wykazała słuszność takiego rozwiązania.

Skala i różnorodność problemów uzależnień w poszczególnych krajach, różne priorytety badawcze, różna polityka wobec alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przy otwartej formule okazały się najbardziej odpowiednie, co potwierdziły następane spotkania.

W Radziejowicach obok specjalistów z byłych krajów socjalistycznych uczestnikami byli goście z Austrii i Wielkiej Brytanii oraz przedstawiciel Europejskiego Biura ŚOZ, w imieniu którego C.Goos deklarował zainteresowanie i chęć współpracy.

Konferencja w Radziejowicach trwała 3 dni, podczas których wygłoszono 20 referatów. Pierwszy dzień był poświęcony wymianie informacji o sytuacji w zakresie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej; wspólnym problemem tych krajów związanym ze zmieniającą się sytuacją polityczno-społeczną i ekonomiczną oraz formami współpracy. Drugi dzień poświęcony był problemom związanym z alkoholem, a trzeci narkomanii i ściśle z nią łączącą się problematyką zakażeń wirusem HIV.

Uczestnicy narady opracowali i jednomyślnie przyjęli dokument w formie memorandum do władz poszczególnych krajów naszego regionu oraz Europejskiego Biura ŚOZ.

Plonem części naukowej Sympozjum było 20 referatów. Nie sposób w krótkim sprawozdaniu streścić wszystkich interesujących doniesień z uwagi na szeroki wachlarz tematów zarówno dotyczących alkoholu jak i innych uzależnień. Ograniczę się więc do zasygnalizowania poruszonej w niej tematyki.

Przedstawiciel Europejskiego Biura ŚOZ C.Goos przedstawił pracę i kierunki działań swego Biura oraz scharakteryzował zmieniającą się dynamicznie sytuację w zakresie uzależnień w Europie.

Profesor T.Chruściel mówił o prawnych, medycznych i społecznych problemach związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w aspekcie współpracy międzynarodowej.

Profesor I.Wald przedstawił aktualną sytuację dotyczącą alkoholu w Polsce i dylematy polityki wobec alkoholu w zmieniających się warunkach ekonomiczno-politycznych, a D.Rutheford (W.Brytania) w 12 krajach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i spodziewanych następstw jeżeli chodzi o alkohol po wprowadzeniu w 1992 roku wspólnego rynku.

Dr M.Staniaszek omówił dotychczasowe działania MZiOs w tym Komitetu d/s Uzależnień i Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego oraz program na najbliższe lata, a dr C.Godwod-Sikorska sytuację epidemiologiczną oraz społeczne aspekty używania środków uzależniających w Polsce.

Profesor I.Anochina przedstawiła wyniki badań nad wpływem alkoholu na układ katecholaminowy mózgu oraz jego rolę w zespole abstynencyjnym i wynikające z tego implikacje terapeutyczne.

Prof. W.Kostowski omówił wyniki swoich prac nad rolą układu serotoninowego mózgu w powstawaniu uzależnienia od alkoholu.

Kilka referatów dotyczyło diagnozowania i klasyfikacji alkoholizmu i innych uzależnień.

Autorzy przedstawili różne podejście nozologiczne w zależności od przyjmowanych kryteriów (biologicznych, neuropsychologicznych i klinicznych). Najbardziej tradycyjny podział różniący się od międzynarodowej klasyfikacji przedstawili Autorzy ze Związku Radzieckiego. Największa ilość doniesień dotyczyła leczenia alkoholizmu i innych uzależnień, a tematyka obejmowała od szeroko pojmowanej profilaktyki, różne metody i strategię leczenia, zapobieganie nawrotom po ocenę efektywności modeli leczniczych i rehabilitacyjnych. Mimo jeszcze dość istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi krajami w podejściu do wyżej wymienionych problemów widoczne były efekty wymiany doświadczeń i informacji na które miały wpływ konferencje jak ta w Radziejowicach.

Ostatnią grupę referatów były doniesienia głównie polskie, dotyczące wyników badań socjologicznych aspektów alkoholizmu i innych uzależnień oraz przedstawiające programy badawcze na najbliższe lata.

Na zakończenie wszyscy uczestnicy spotkania podkreślali bardzo dobrą organizację, dużą wartość merytoryczną referatów oraz potrzebę organizowania podobnych spotkań w przyszłości.

MEMORANDUM

„Postrzega się już coraz powszechniej zagrożenia związane z konsumpcją alkoholu i innych substancji psychoaktywnych lecz zmiany społeczno-polityczne zachodzące w krajach Europy Środkowej i Wschodniej prowadzą do pojawienia się nowych problemów.

Uczestnicy spotkania wyrażają zaniepokojenie wielkością konsumpcji substancji psychoaktywnych, jej wzorami, a co za tym idzie rozpowszechnieniem różnych problemów, wśród których do najbardziej dramatycznych należy obecnie HIV.

Już stwierdza się wzrost dostępności i konsumpcji substancji psychoaktywnych, który może narastać w związku z postępującą liberalizacją kontroli nad substancjami psychoaktywnymi, promocyjną działalnością wielonarodowych firm farmaceutycznych i alkoholowych, napływem nielegalnych substancji z obcych rynków i wreszcie rozwojem zorganizowanej działalności przestępczej. W warunkach zmiany społecznej oczekiwać można również wzrostu rozpowszechnienia zachowań dewiacyjnych. Wszystko to dzieje się w sytuacji, gdy zarówno rządy jak i systemy ochrony zdrowia przyznają problemom związanym z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi niską pozycję na liście priorytetów.

Uczestnicy spotkania uważają, iż rozwój współpracy krajów Europy Środkowej i Wschodniej winien stworzyć możliwość właściwej reakcji na te problemy.

Odpowiednie władze powinny rozważyć obecną sytuację i potrzebę dostosowania do niej polityki. Opracowanie krajowych i międzynarodowych programów polityki w tym zakresie powinno uzyskać najwyższy priorytet. Programy krajowe i lokalne należy budować we współpracy z instytucjami i organizacjami społecznymi. Polityką powinna obejmować:

- promocję zdrowia,
- zapobieganie,
- zmniejszenie szkodliwości,
- leczenie i rehabilitację,
- szkolenie.

Kompleksowa i spójna polityka wymaga danych epidemiologicznych oraz stałej ewaluacji w świetle wyników badań naukowych.

Możliwości nauki w dziele wspomagania polityki oraz praktyki klinicznej wzmocni współpraca międzynarodowa oraz czerpanie z doświadczeń innych krajów.

Uczestnicy spotkania określili następujące priorytety badawcze:

- rozwój baz danych epidemiologicznych z uwzględnieniem danych z badań społecznych,
- badania ewaluacyjne w lecznictwie (ocena wyników i rachunek stosunku kosztów do efektywności),
- badania biomedyczne: aspektów używania substancji psychoaktywnych.

W dyskusji zaproponowano powołanie w przyszłości Rady d/s Badań nad substancjami psychoaktywnymi w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, która mogłaby ułatwić przyszłą współpracę badawczą. Rada taka organizowałaby dalszą współpracę (wymiana informacji, wymiana pracowników, wspólne projekty badawcze).

Wszystkie te działania wymagają poparcia międzyrządowych i pozarządowych organizacji międzynarodowych.

W związku z planami ŚOZ dotyczącymi intensyfikacji współpracy z krajami Europy Środkowej i Wschodniej i rozbudowy programu ŚOZ w dziedzinie substancji psychoaktywnych, uczestnicy spotkania oczekują poparcia i pomocy ze strony Europejskiego Biura Światowej Organizacji Zdrowia".

podpisał Profesor Ignacy Wald

M E M O R A N D U M

On 3rd October 1990 at Radziejowice /Poland/ a meeting was held of researchers and policy makers from Central, Eastern and other European countries to discuss recent problems relating to the use of alcohol and drugs. The meeting was convened by the Institute Psychiatry and Neurology, Warsaw.

The health, social and other hazards relating to the use of alcohol and drugs are widely recognized, but due to the change of political and economic circumstances in Central and Eastern Europe new problems are emerging.

The group is concerned about patterns of use and levels of consumption, which are producing a range of problems of which the spread of HIV is most conspicuous. There is evidence of an increase in the availability and consumption of psychoactive substances, and further increase is expected, due to relaxation of controls, promotional activities of some multinational companies trading in alcohol and pharmaceuticals, the influx of illicit drugs from foreign markets and increased organized crime. It is also recognized that deviant behaviours increase in the time of social change. All these occur at a time when a management of drugs and alcohol related problems is given a low priority by most care systems and governments.

The group sees a need to improve the response to alcohol and drug related problems by increased collaboration within Central and Eastern Europe.

Appropriate authorities are urged to consider reformulating their responses as follows. The drawing up of national and international policies should be given the highest priority. At national and local levels, policy initiatives should be developed in collaboration with statutory and non statutory organisations.

Such policies should cover:

- health promotion
- prevention
- harm reduction
- treatment and rehabilitation
- training

Comprehensive and coherent policies require epidemiological data and constant evaluation in the light of research findings.

The potential for research to assist in policy making and clinical practice will be enhanced by cross-border collaboration and willingness to learn from the experiences of other countries.

The following research priorities have been identified by the group:

- the development of comparable epidemiological data-bases, including social research,
- evaluation of treatment in terms of outcome and cost-effectiveness,
- continuing research into bio-medical aspects of psychoactive substances use.

It was suggested that future research collaboration could be facilitated by forming a Central and Eastern European research council. Such a council should convene regular meetings to review advances in research and to stimulate collaboration including exchange of information, exchange of workers and common research projects.

Support for all of these activities is needed from inter-governmental and non-governmental international agencies.

In view of WHO plans for intensified collaboration with Central and Eastern European countries and of strengthening of WHO program of work in the substance abuse area, the group emphasises the need for support from the European Regional Office.

Signed: Prof. Ignacy Wald